

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FISKERIVERKET

FAKTA OM FISK, FISKE OCH FISKEVÅRD

Fiskeriverket startar 1991 en ny faktabladsserie, **f-FAKTA** som är tänkt att ge lättillgänglig information om fisk, fiske och fiskevård.

Under 1991 avser vi att behandla:

- VÄRNA VÅRA SMÅ VATTENDRAG.
- DEN HOTADE ÖSTERSJÖLAXEN.
- GRUNDA HAVSVIKAR.
- PROVFISKEMETODIK.
- FISKEVÅRD I SMÅ RINNANDE VATTEN.
- KRÄFTFISKEVÅRD I NATURVATTEN.

GRUNDA HAVSVIKAR

När du nästa gång badar eller fiskar i en grund havsvik så tänk på att du är i ett ekologiskt och ekonomiskt viktigt område. Ställen där två ekosystem möts, i detta fall land och hav, kallas **ekotoner** och är ofta artrika miljöer. På samma sätt är skogsbryn och stränder viktiga ekotoner.

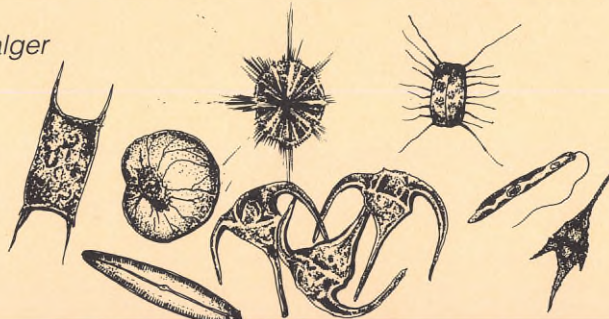
HAVETS HÖGPRODUKTIVA ÅKERMARK

De grunda havsvikarna, dvs de blå områdena på sjökorten (0–3 m), är mycket produktiva och växternas produktion är i klass med den gödslade skånska åkerns. Produktionen av djur är också på topp och på västkusten minst lika stor som i grundområden i övriga Europa. Denna höga produktion är basen för kustfisket, ty vikarna är **skafferi** och **barnkammare** åt flera av havets fiskarter.

VARFÖR SÅ HÖG PRODUKTION?

I och med att vikarna är grunda når solljus ned till botten. Därmed kan mikroskopiska alger, större alger och blomväxter växa överallt. Tillrinning från land och havsströmmar gör att näringsämnen ständigt tillförs vikarna. Växterna producerar mycket syre under dagen, men förbrukar i gengäld syre under natten. Tack vare vågrörelser och strömmar blir dock syrebristen sällan allvarlig och ett rikt liv utvecklas. Att vikarna är grunda medför också att de värms upp tidigt på våren och är varma över sommaren. Detta bidrar ytterligare till en hög produktion av växter och djur.

Mikroskopiska alger

VEGETATIONSKLÄDDA BOTTNAR

Framförallt är de vegetationsklädda vikarna viktiga. I och med den stora mängden växter skapas naturligtvis ett födounderslag för olika växtätare men också en mängd skyddade gömslen för smådjur, räkor, krabbor och unga fiskar. Om vård av fisk i havet lagstiftades för första gången år 1748 då "Kongliga förordningen angående Fiskerihållningens Upphjälpande" förbjöd vissa fiskemetoder som berövade de grunda havsvikarna deras vegetation. Kunskapen är således inte ny!

VILKA FISKARTER?

Fiskarter som flundra (skrubba), rödspotta, äkta tunga, piggvar, näbbgädda, sill, gädda, abborre och ål nyttjar vikarna som barnkammare. Öring och torsk samt de flesta av de ovan nämnda arterna äter som vuxna av vikarnas överflöd. Många vadarfåglar är dessutom helt beroende av grunda vikar. Vilka djur som trivs bestäms framför allt av havets salthalt. Antalet arter minskar successivt från Skagerack till Bottenviken.

	Västerhavet > 15 ‰	Öresund 15-10 ‰	Östersjön 10-6 ‰	Bottenhavet 6-3 ‰	Bottenviken 3-0 ‰
SANDRÄKA					
SKORV					
BANDTÄNG					
BLÅSTÄNG					
STRANDKRABBA					
SILL/STRÖMMING					
NÄBBGÄDDA					
TÅNGSNÄLLA					
SANDSTUBB					
STORSPIGG					
TUNGA (yngel)					
RÖDSPÄTTA (yngel)					
GÄDDA					
ABBORRE					

Medan salthalten på västkusten är 15-30 promille (1.5-3 ‰) är den 6-10 promille i Östersjön, endast 3-6 promille i Bottenhavet och mellan 0 och 3 promille i Bottenviken. Till de grunda vikarna rinner dock sötvatten från land, vilket gör att avskilda vikar på västkusten kan ha mycket låg salthalt. Salthalten i den stora Gullmarsfjordens innersta del, Saltkällefjorden, kan på några dagar svänga från 25 promille till rent sötvatten i ytan. Detta innebär naturligtvis en stress på djur och växter.

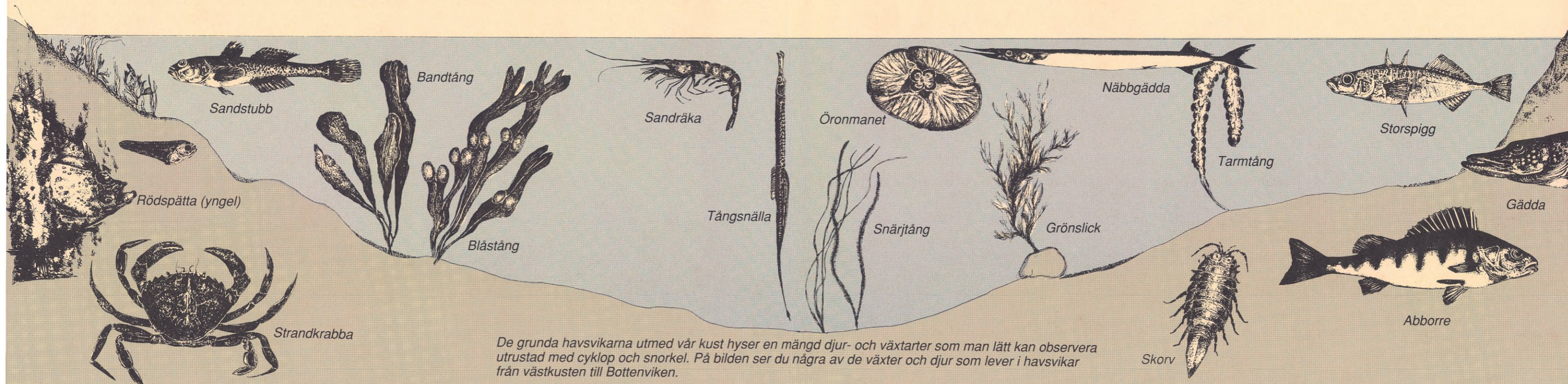
KUSTFISKET

Sammantaget är de grundaste havsområdena av yttersta vikt för kustfisket. I Bohuslän har man beräknat att det ekonomiska värdet av fiskfångsten är tre gånger större per ytenhet i kustfisket jämfört med i det öppna havet. I samma län har man beräknat att produktionen av matfisk i de grunda vikarna är cirka 50 kg/hektar och år, vilket kan jämföras med en tiondel i en ordinär skogssjö.

FLERA OM SAMMA RESURS

Havsvikarna är inte bara av intresse för fågel, fisk och fiskare. Vi vill åt samma områden för friluftsliv, som skyddade båthamnar, för utsläpp och ibland enbart som utfyllnad för att få mer land. Östersjöns nästan utrotade tandval, tumlaren, behöver också skyddade grunda havsvikar för att reproducera sig.

Hoten är således att man fyller igen eller fördjupar vikarna, minskar vattenomsättningen samt tillför för mycket näring och miljögifter.

ISSN
1101-8089

Nr 3 årgång 1, aug-91

Utges av:

FISKERIVERKET

BOX 2565
403 17 GÖTEBORG
Telefon: 031-63 03 00

REDAKTION:

f-FAKTA

SÖTVATTENSLABORATORIET
170 11 DROTTNINGHOLM
Telefon: 08-759 00 40

**BILD & BEARBETNING,
BESTÄLLNING AV
FAKTABLAD:**

EGGET INFORMATION
BOX 140
671 23 ARVIKA

Telefon: Telefax:
0570-510 31 0570-510 15

HOT MOT VÅRA GRUNDA HAVSVIKAR

Småbåtshamnar

Kring större orter kan kravet på småbåtspplatser i skyddade vikar vara ett hot mot det lokala djurlivet och kustfisket. När vikarna grävs djupare minskar produktionen. När vågbrytare och andra hamnanläggningar byggs för att motverka vågsvallet, minskar vattenutbytet och syrebrist uppstår. När så slutligen båtarnas bottenfärger läcker giftiga ämnen samtidigt som oljespill förekommer, är det lätt att inse att den biologiska produktionen kan minska eller gå förlorad. Därtill kommer ofta att hamnar muddras för att upprätthålla djupet, vilket innebär att vattnet grumlas och växter missgynnas.

Muddertippning

Inte bara småbåtshamnar utan också stora hamnar och inseglingrännor måste muddras med jämna intervall. Detta medför vattengrumling och att ett regn av fint material faller ned på bottarna. Små ingrepp kan få stora konsekvenser.

Utsläpp

Att använda vikarna som mottagare av avloppsvatten (recipienter) har varit vanligt. Våra kustvatten har fått känna av en tilltagande gödning av utsläpp från land och via luft. De grunda vikarna är naturligt näringsrika och extra näring medför ofta att det uppstår syrebrist varvid sommarens produktion kan gå förlorad.

Enkla regler gör dock att vi kan skydda vikarna till gagn för både människor och djur:

- **Låt vikarna vara grunda**
- **Hindra inte vattenutbytet**
- **Lokalisera inga utsläpp till grunda havsområden**

LITTERATUR

- Praktisk kustekologi. L. Håkansson & R. Rosenberg, 1985. Naturvårdsverket Rapport 1987.
- Ekologiska bedömningsgrunder för muddring och muddertippning, 1982. S. Blomqvist. Naturvårdsverket Rapport 1613.
- Om ekologiska krav vid översiktlig planering av kustvatten, 1987. Naturvårdsverket Informerar.
- Småbåtshamnars effekt på miljön, 1981. E. Degerman & R. Rosenberg. Naturvårdsverket Rapport 1399.
- Biologisk värdering av grunda svenska havsområden, 1984. Fisk och bottendjur. Red: R. Rosenberg. Naturvårdsverket Rapport 1911.